

Wyjaśnienia i definicje zjawiska przemocy

Wstęp

W poprzednim artykule wskazane zostały teorie wyjaśniające zjawisko przemocy. Aby lepiej zrozumieć złożoność problemu należy przeanalizować definicje przemocy jak i jej rodzaje.

Definiowanie zjawiska przemocy

W polskim porządku prawnym przemoc należy traktować w kategoriach zachowań negatywnych. W przypadku przemocy w rodzinie wynikać ona może zarówno z dysfunkcji rodziny i jej członków jak i może przyczyniać się do ich powstawania lub pogłębiania.

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia traktuje przemoc w rodzinie jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił, działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie ta charakteryzuje się tym, że:

- jest instytucjonalna – to znaczy jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierównomierne – zawsze jedna ze stron ma przewagę i jest silniejsza (sprawca) od drugiej (ofiara),
- narusza prawa i dobra osobiste – osoba stosująca przemoc wykorzystując swoją przewagę siły dopuszcza się naruszenia podstawowych praw osoby doznającej przemocy, np. prawo do godności czy nietykalności cielesnej,
- powoduje cierpienie i ból – osoba dopuszczająca się aktów przemocy naraża zdrowie, a nawet życie swojej ofiary na poważne szkody, zmniejszając przy tym jej zdolność do samoobrony¹.

¹<http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/3987-przemoc-w-rodzinie-definicja> dostępne 10.10.2023

W świetle zapisów polskiego prawa, w art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”².

Najczęściej powtarzające się w literaturze przedmiotu, definicje przemocy cytują W. Badura – Madej oraz A. Dobrzyńska – Mesterhazy. Pierwsza cytowana jest za Marvin B. Sussman i Suzanne K. Steinmetz: „Przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi, lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję”. W tej definicji zwraca się uwagę na intencjonalność zachowań sprawcy i skutki przemocy w postaci szkód fizycznych. Druga, którą formułuje Irena Pospiszyl, nazywa „przemoc nieprzypadkowymi aktami godzącymi w osobistą wolność jednostki lub przyczyniającymi się do fizycznej lub psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji”. Natomiast definicja przemocy przyjęta przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Polsce mówi, iż „przemoc domowa to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody”³.

Podsumowanie

Wyżej przytoczone definicje przemocy jednoznacznie traktują przemoc jako intencjonalne działanie naruszające zarówno prawa jak i dobra osobiste ofiar z wykorzystaniem wyraźnej asymetrii sił - ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy. Może być to przewaga fizyczna mężczyzna – kobieta, dorosły – dziecko, osoba zdrowa – osoba chora, niepełnosprawna, osoba lepiej zarabiająca – osoba zależna materialnie, osoba młoda – osoba starsza. To działanie zawsze wiąże się z bólem, cierpieniem, narażeniem zdrowia i życia, czy też zmniejszeniem zdolności do samoobrony. Przemoc dla sprawcy jest czymś atrakcyjnym

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015, poz. 1390).

³ W. Badura-Madej, A. Dobrzyńska-Mesterhazy, *Przemoc w rodzinie, Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000, s. 12.

i rodzi swoisty związek prze-mocy dla sprawcy i nie-mocy dla ofiary. W kolejnym artykule zostaną omówione formy przemocy.

dr Katarzyna Delikowska – Prezes Fundacji Amicus Cordis, wieloletni wykładowca i szkoleniowiec

Bibliografia:

1. Badura-Madej W, Dobrzyńska-Mesterhazy A.,(2000) *Przemoc w rodzinie, Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015, poz. 1390).
3. <http://www.niebieskaLinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/3987-przemoc-w-rodzinie-definicja> dostępne 10.10.2023.